

BUDAPEŠŤIANSKY
SLOVĀK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXIII. ROČNÍK

2. ČÍSLO

APRÍL 2018

Foto: LF

*Bilancovanie klubu dôchodcov a oslavy Dňa žien
4. strana*

*Divadelný festival Sme pri tom
5. strana*

*Literárny večer v Slovenskom inštitúte
9. strana*

*Komlôšania hodnotili a plánovali
11. strana*

*Výstava šperkov v Slovenskom inštitúte
14. strana*

*Zakopané slovenskými očami
15. strana*

Zasadenie SSB a koordinačná porada

Poslanci Slovenskej samosprávy Budapešti sa zišli 10. apríla na svojom treťom tohtoročnom zasadaní, aby prerokovali udalosti uplynulého obdobia a pripravili podujatia, ktoré usporiadajú v blízkej budúcnosti. Na zasadaní schválili definitívny rozpočet samosprávy na rok 2018 a rozhodli o použití finančného zostatku z minuloročného rozpočtu, preneseného na tento rok. Ďalším

dôležitým bodom rokovania bola informácia o iniciatíve Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku vyhlásiť za slovenské pamätné miesto budovu evanjelického kostola nachádzajúceho sa na Rákócziho triede č. 57/b v VIII. obvode Budapešti. Tento evanjelický chrám postavili pred viac ako 150 rokmi zo zbierky a darov budapeštianskych Slovákov a do 60. rokov minulého storočia bol stánkom duchovného života slovenských veriacich. V súčasnosti je v súkromných rukách, je v ňom zriadená posilňovňa a štúdio ázijských bojových umení. Majiteľ ponúka schátranú budovu na predaj a Valné zhromaždenie CSSM sa na svojom nedávnom zasadaní uznieslo, že príslušným orgánom štátnej správy predloží návrh na zaradenie budovy do zoznamu kultúrnych pamiatok celoštátneho významu a bude sa uchádzať o získanie potrebných finančných prostriedkov na jeho odkúpenie pre kultúrne a cirkevné využitie Slovákov v Maďarsku.

Poslanci SSB sa rozhodli, že pre samosprávu predplatia časopis *Barátság* (Priateľstvo), ďalej odobrili už podpísanú dohodu o spolupráci so slovenskými samosprávami pôsobiacimi v II. a v VI. obvode Budapešti. Členka poslancského zboru **Eva Fábíánová** informovala o tom, že v druhej polovici apríla vystúpi v Budapešti slovenský *Folklórny súbor Limbora* z Prahy. Členovia SSB sa jednohlasne zhodli v tom, že po vystúpení usporiadajú

v rámci spolupráce so Slovenskou samosprávou XIII. obvodu priateľské stretnutie s členmi tohto umeleckého kolektívu. Uzniesli sa aj na tom, že tohtoročné slávnostné kladenie venčov pri súsoší sv. Cyrila a Metoda v Blatnohrade (Zalavári) usporiada SSB v spolupráci s ordinariátmi Ozbrojených síl a Ozbrojených zložiek Slovenskej republiky a Maďarska dňa 16. júna. Odsúhlasili účasť a financovanie pobytu poslancov SSB na tohtoročnom Dni Slovákov v Maďarsku, ktorý sa uskutoční 7. júla v Békešskej Čabe. Uzniesli sa, že SSB predloží Ministerstvu ľudských zdrojov návrh na udelenie vyznamenania *Pro Cultura Minoritatum Hungariae* a spoločne navštívi predstavenie košického maďarského *Divadla Thália*, ktoré 7. mája vystúpi v Divadle Attilu Józsefa s hrou *Raya Cooneyho 1 + 1 = 3* (Páratlan páros) v réžii Petra Dudáša. Schválili návrh dať zviazať dva ročníky časopisu *Budapeštiansky Slovák*, ako je to zvykom už vyše dvadsať rokov.

Po zasadaní poslancského zboru nasledovalo prvé tohtoročné stretnutie predsedov a poslancov slovenských samospráv pôsobiacich v mestských častiach Budapešti. Prítomných privítala *predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti Edita Hortiová* a na úvod ich vyzvala, aby prispeli textovým a obrazovým materiálom k obsahu webovej stránky SSB, čím by sa skvalitnila a urýchlila vzájomná výmena informácií. Oznámila termín

putovného zjazdu do Zalaváru. Upriamila pozornosť prítomných na to, že Ministerstvo ľudských zdrojov na svojej webovej stránke otvorilo možnosť vyúčtovať minuloročné dotácie. Spomenula iniciatívu CSSM odkúpiť nehnuteľnosť na Rákócziho triede č. 57/b a nabádala obvodné slovenské samosprávy, aby svojimi uzneseniami podporili túto iniciatívu. Zmienila sa aj o mož-

nosti predložiť návrh na vyznamenanie *Pro Cultura Minoritatum Hungariae*. Poďakovala sa samosprávam za finančnú pomoc poskytnutú SSB v prvom rade na financovanie časopisu *Budapeštiansky Slovák* a uviedla, že v tomto roku na jeho vydanie už prispela samospráva VI. obvodu sumou 100 000 forintov a samospráva III. obvodu sumou 600 000 forintov.

Po príhovore Edity Hortiovej zástupcovia jednotlivých samospráv referovali o svojich realizovaných i plánovaných akciách, ktoré, dúfame, budú čoskoro figurovať na našej webovej stránke www.bpslovaci.hu. *Predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková* informovala prítomných o tom, že na základe výsledkov parlamentných volieb sa stal hovorcom slovenskej národnosti v maďarskom parlamente **Anton Paulík**. Zmienila sa aj o tom, že nemeckej národnostnej komunite sa podarilo zvoliť si plnoprávneho poslanca, ktorým sa stal **Imre Ritter**. Náš hovorca bude mať jednu kanceláriu v budove Parlamentu a jednu na Dolnej zemi. *Predsedníčka CSSM* oznámila prítomným, že celoštátna samospráva môže poskytnúť pomoc slovenským samosprávam pôsobiacim na úrovni obvodov pri realizácii ich snáh o získanie nehnuteľností, napríklad na zriadenie Domu tradícií. Koordinačná porada sa skončila neviazanou diskusiou.

Eubomíra Fallerová/Pavol Beňo

Bilancovanie klubu dôchodcov a oslavy Dňa žien

Valné zhromaždenie Klubu slovenských dôchodcov a oslavy Dňa žien spojené s predstavením divadla *Vertigo* sa uskutočnili 8. marca v divadelnej sále budovy na Ulici Akadémie, kde sídli Slovenská samospráva Budapešti. Tieto pre nás dôležité udalosti sa niesli v slávnostnej atmosfére a boli dôkazom veľmi dobrej spolupráce Klubu slovenských dôchodcov, Slovenskej samosprávy Budapešti a Slovenskej samosprávy II. obvodu.

Program sa začal Valným zhromaždením Klubu dôchodcov. Po privítaní členov klubu *predsedajúci zhromaždenia Ján Karkalik* odovzdal slovo *predsedníčke klubu Júlii Horváthovej*, ktorá prečítala po slovensky a po maďarsky správu o činnosti organizácie za uplynulý rok. Konštatovala, že vďaka bohatému a pestrému programu rastie záujem o klub, ktorý má v súčasnosti 74 členov. Minútou ticha si prítomní pripomenuli pamiatku zosnulých členiek *Lizy Krajňákovej, Mariky Kušňárovej, Ruženky Tamášovej a Alžbety Litvaiovej*. Česť ich pamiatke!

Pri spomínaní na úspešné výlety za predsedníčka poďakovala ich účastníkom za to, že na nich vytvorili príjemné priateľské ovzdušie, živo sa zaujímali o pripravený program a na nikoho nebolo treba čakať. Poďakovala sa slovenským samosprávam II., VI., IX., a XIII. obvodu, ako aj Celoštátnej slovenskej samospráve v Maďarsku a Slovenskej samospráve Budapešti za finančnú pomoc, ktorou podporili činnosť klubu. Zmienila sa aj o plánovaných programoch na prvý polrok tohto roka. Keďže každý člen dostal plán činnosti v slovenskom i v maďarskom jazyku, vyzdvihla len autobusový výlet na Gastronomický a závinový festival do Malého Kereša, ktorý sa uskutoční v polovici mája. Výlet organizuje klub v spolupráci so Slovenskou samosprávou XX. obvodu.

Pokladník klubu *Ján Karkalik* referoval prítomným o hospodárení klubu v uplynulom roku. Záverom členovia zvolili volebnú komisiu, ktorá sa ujme svojej úlohy pri príprave volieb nového vedenia klubu, ku kto-

rým dôjde na budúročnom valnom zhromaždení. Členovia klubu schválili správu o činnosti, ako aj o hospodárení organizácie v roku 2017.

Po sviatočnom pozdrave žien sa predstaviteľkám nežného pohlavia prihovril *zástupca predsedníčky SSB Pavol Beňo*: „Podľa mňa nie náhodou stanovili Medzinárodný deň žien práve na jar, obdobie. Žena je totiž bytosť, ktorá skrýva v sebe čarokrásu, duchaplnosť i zmyselnosť. Bez vás by bol svet pustý ako lúka bez kvetov, ako nočná obloha bez hviezd, či ako srdce bez lásky. Vy, tu prítomné ženy na našej dnešnej oslave, ste jednými z tých, ktoré naplňujú slovo žena krásnym pôvabom,“ uviedol *P. Beňo*. Po jeho slovách páni obdarovali prítomné dámy milým kvetom a čokoládou.

Účastníci osláv sa mohli pobaviť na veselohre slovenského autora *Viliama Klimáčka Nízkočuný život* v podaní divadla *Vertigo*. Po predstavení pokračovala zábava pri bohato prestretom stole.

Júlia Horváthová

Divadelný festival Sme pri tom

Z iniciatívy Srbského divadla a Zväzu národnostných divadiel v Maďarsku sa v dňoch 20. až 26. marca konal v Budapešti festival pod názvom Sme pri tom. Prebiehal na dvoch miestach: v Národnom divadle a v Srbskom divadle. Poskytol predstaviteľom národnostných divadiel možnosť byť opäť spolu a predstaviť sa širšej, ale aj odbornej verejnosti. Festivalu predchádzala tlačová beseda, na ktorej okrem iného odznelo, že po prvý raz sa stretnutie národnostných divadiel uskutočnilo v 1994 za účasti chorvátskej, nemeckej, srbskej a rómskej národnosti a na jeho usporiadaní spoločne pracovali vtedajší riaditeľ Deutsche Bühne Ungarn **András Frigyesi** a vtedajší riaditeľ Národného divadla **László Ablonczy**. Po druhýkrát sa festival národnostných divadiel uskutočnil v roku 2002 za účasti ôsmich národností s desiatimi produkciami. Na tohoročnom sa záujemcom predstavilo sedem národností s osemnástimi hrami. Divadelné predstavenia odštartoval gala program v Národnom

divadle, na ktorom vystúpili nadaní interpreti spevom či hovoreným slovom, každý vo svojej rodnej reči. Predsa mali aj čosi spoločné - všetci sa hrdo hlásili k svojej národnosti, ukázali, čo znamená žiť v Maďarsku ako príslušník tej-ktorej národnostnej komunity, aké čaro má divadlo. Všetci zachovávajú svoju kultúru a tradície, svoj materinský jazyk, majú k nim hlboký vzťah a sú ochotní predstaviť

ich a podať ďalej. Svoju identitu chránia ako poklad, čo dokázali aj na gala programe. Tu sa potvrdilo, že kultúrna pestrofarebnosť, jazyková rôznorodosť nerozdeľujú, ale obohacujú. Dôkazom toho bolo záverečné vystúpenie. Predstavitelia trinástich národností spoločne spievali a v spoločnom speve bola sloboda, solidarita, mier a pokojné vzájomné spolužitie, spoločné ciele, spojenie, rovnocennosť. No a láska. Skutočne to bola jednota v rôznorodosti. Potvrdil to záverečný akt, keď boli na javisku prítomní predstavitelia všetkých národností, prechod z piesne *Tavaszi szél vizet áraszt* (Jarný vietor vody vzdúva) na *Ódu na radosť*. Bol to fantastický, povznášajúci zážitok byť pri tom.

Slováci boli na javisku prítomní štyrikrát. *Cervinus Teátrum* zo Sarvaša s rozprávkou *Janko drotár* a s hrou Petra Karvaša *Absolútny zákaz* a *Slovenské divadlo Vertigo* z Budapešti s hrami *Nízkotučný život* a *Zoznamka*.

EF

Po štvrtý raz pri buste Áchima

Kladením vencov pri buste čabianskeho agrárneho politika, parlamentného poslanca **Ondreja Áchima Likera** v Mestskom parku v Budapešti *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku* dôstojne ukončila program predvolebnej kampane v podobe kultúrneho zájazdu, v rámci ktorého sa Slovákom v Maďarsku predstavili kandidáti parlamentnej listiny CSSM. *Slovenská samospráva XII. obvodu Budapešti, Slovenská samospráva Zugló Budapešť a Pamiatkový výbor Ondreja Áchima L.* spoločne s CSSM 5. apríla na promenáde sôch Maďarského poľnohospodárskeho múzea už po štvrtý raz zložili hold „sedliackemu Apolónovi“. Medzi prominentnými hosťami boli *parlamentný poslanec Gyula Vantara, zástupca štátneho tajomníka Úradu vlády Csaba Latorcai, generálny konzul SR v Békešskej Čabe Igor Furdík, predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková, vedúci kandidačnej listiny CSSM pre parlamentné voľby Anton Paulík, členka Samosprávy Békešskej Čaby Helena Csicselyová*, ako aj početní *predsedovia a poslanci budapeštianskych slovenských samospiev.* Slávnosť sa začala hymnami, ktoré zahrál *Mládežnícky dychový orchester zo Šóškútu.* Slávnostné prejavy spestřili vystúpenia speváckeho zboru *Čabianska ružička pod vedením Ildiky Očovskej* a *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena s dirigentom Péterom Pálinskásom.*

Ako prvý predstúpil pred publikum *Csaba Latorcai*, ktorý hovoril o pôvode Ondreja Áchima, o jeho politickej kariére a životnom kréde, ale aj o finančnej podpore, ktorú maďarská vláda poskytuje tu žijúcim národnostiam a konkrétne Slovákom. Na záver svojho vystúpenia povedal: „Pri príležitosti kladení vencov pri soche Ondreja Áchima a blížiac sa k parlamentným voľbám je dobré zrekapitulovať si výsledky dosiahnuté za uplynulé roky. Zároveň treba posúdiť závažnosť rozhodnutia, ktoré môže na desaťročia, ba hádam na stáročia

rozhodnúť o osude tu žijúcich národov. Stredoeurópske národy, v rámci nich krajiny Vyšehradskej štvorky, preukázali v uplynulých rokoch príkladne silnú súdržnosť. Je to taká bezprecedentná solidarita, na ktorej môžeme nebojácne budovať spoločnú budúcnosť, ktorá nás, Maďarov, Slovákov, Čechov a Poliakov, úzko spája. Spája nás našou minulosťou a je našou posilou voči výzvam budúcnosti. Je mimoriadne dôležité zdôrazniť to práve teraz, keď je natoľko potrebné držať sa za ruky, prejavíť a zachovať si vlastnú identitu, aby sme uprostred Európy v historickú chvíľu naliehajúcú na duchovnú a psychickú obrodu mali dostatok sily odolať nátlaku zvonku s výdržou rovnajúcou sa vytrvalosti našich historických hrdinov a mohli sme spoločne bojovať za pretrvanie tu v Karpatskej kotline.“

Gyula Vantara vo svojom prejave okrem iného povedal: „Zišli sme sa tu dnes preto, aby sme si spomenuli na človeka, na Slováka, ktorý sa pred 147 rokmi narodil v Békešskej Čabe a ktorého rovesníci považovali za nového Juraja Dózsua... Každý kraj, a tak aj naša rodná zem, má svojich hrdinov, synov obdarených mimoriadnymi vlastnosťami, ktorí sa svojou takmer legendárnou minulosťou zakorenili v pamäti potomkov, vnukov do takej miery, že sú aj v ich gestách, prchkom hľadani pravdy ich príkladom. Takým kontroverzným, ale zároveň mimoriadne nadaným hrdinom bol aj Ondrej Áchim Liker... Békešská Čaba je dodnes ovanutá ojedinelým milieu. Pokoj, radosť, rozprávkovitosť, priateľstvo vyžarujú z každého zákutia, navyše aj z tunajších obyvateľov. Výnimočné je hlavné námestie, výnimočné sú kostoly, výnimočné sú artdézské studne, výnimočné sú podstienkové domy s vyrezávanými drevenými čipkovanými výzdobami, výnimočná je tu kultúra, výnimočné sú tu tradície, výnimočné sú tu jedlá, predovšetkým pravá čabianska klobása, a mimoriadni sú tu ľudia, ktorí to všetko vytvorili...“

Jedným z takýchto mimoriadnych ľudí bol aj Ondrej Áchim, ktorého

po ňom nasledujúce generácie hodnotia rôzne. Hádam najhodnovernejšie sa o ňom vyslovil evanjelický farár, miestny historik a etnograf Július Dedinský: „Označovali ho za človeka bojujúceho za ideály, označovali ho za egoistu, za vypočítavého karieristu, označovali ho za nezištného priateľa ľudu, označovali ho aj za krutého tyrana, ktorý chce ovládať ľud. Tieto portréty sú rôzne, líšia sa podľa toho, cez aké okuliare na nose sa pozeral majster na svoj model.“

Helena Csicselyová začala svoje vystúpenie citovaním predvolebného chválospevu na Áchima v dobovom čabianskom nárečí.

„Bratyja! Zblizsuje szaten csasz (Bratia, bliži sa ten čas)

Követ voliyity bugye szaszaz (Kedy sa bude poslanec voliť zas)

Budzeme richli a hotiví (Budeme rýchli a hotoví)

A bojú od hodloni (Boju odhodlaní)
Nech zsije Áchim L. András! (Nech žije Ondrej Áchim L.!)

Szen sza bratyja pod zásztavu (Sem sa bratia pod zástavu)

Opraugyivu lyudzsku sztranu (Opravdivú ľudskú stranu)

Zvolajme mi ednim hlasom (Zvolajme my jedným hlasom)

Z ednou miszlyou, z ednim szrdcom! (Spoločnou myslou, s jedným srdcom!)

Nech zsije Áchim L. András! (Nech žije Ondrej Áchim L.!)

Pokračovala slovami: „Vzhľadom na to, že koncom tohto týždňa budú voľby, neviem sa vymaniť spod vplyvu tejto udalosti a núka mi to príležitosť nevyhnutne odvodiť prirovnanie celkovej súčasnej situácie s pomermi pred viac ako 100 rokov. Aj preto som odcitovala na úvod svojho vystúpenia kortešský chválospev na Áchima... Mnohí o mne vedia, že si hlboko vážim celoživotné dielo Ondreja Áchima. Vážim si jeho individualitu, jeho osobnosť, hoci je zřejmé, že ho môžem poznať len zo spomienok po ňom nasledujúcich generácií. Predsa sa mi zdá byť známy, veď v pamäti Čabanov,

čabianskych roľníkov dodnes žije spomienka na neho – a obraz, ktorý si na tomto základe o ňom môžem vytvoriť, je v každom prípade pozitívny.“ Svoj slávnostný prejav ukončila slovami: „Keď som už aktuálnou politikou začala, chcela by som svoj príhovor ňou aj ukončiť. Zo srdca si želám, aby sa po voľbách 9. apríla každý politik, každý človek žijúci v tejto vlasti aspoň trošku podobal na Ondreja Áchima L., ktorý na smrteľnej posteli, pred prijí-

tím Večere Pánovej, dobre počutelne a čisto odvetil na otázku, či odpustil každému: *Odpustil som.*“

Po vystúpení Antona Paulika, ktoré uvádzame v celom rozsahu v osobitnom článku, nasledovalo slávnostné kladenie vencov k buste Ondreja Áchima.

Oslava sa však týmto aktom neskončila. V Liptákovej vile privítala hostí na slávnostnej recepcii predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová

Račková, ktorá vo svojich úvodných slovách poďakovala – žiaľ neprítomnému – **Jánovi Fuzikovi** za jeho činnosť a výsledky, ktoré ako hovorca dosiahol v uplynulých štyroch rokoch v parlamente a ubezpečila prítomných, že nový hovorca bude zárukou kontinuity v začatej práci. Poďakovala sa prítomným za účasť na oslave a všetkým organizátorom za vykonanú prácu.

LF

Slávnostný prejav Antona Paulika

Vážený pán poslanec, vážený pán zástupca štátneho tajomníka, pán generálny konzul, pani predsedníčky, páni predsedovia, dámy a páni!

Najprv mi dovoľte, aby som vás pozdravil pri buste Ondreja Áchima Likera pri príležitosti slávnostného kladenia vencov. Pokračujem krátkym citátom:

„Je fakt, že v tejto vlasti nie sme všetci občanmi maďarského pôvodu. Žijú tu občania viacerých národností, hovoriaci viacerými jazykmi, rovnako však slúžime peniazmi a krvou tejto domovine. Ani ja sám sa nemôžem pochváliť maďarským pôvodom...“

Citát pochádza z prvého prejavu Ondreja Áchima Likera v Uhorskom parlamente. Platí však dodnes, vzťahuje sa aj na nás všetkých, na Slovákov žijúcich v Maďarsku. Tí, ktorí sa dodnes hlásime k slovenskej národnosti, sa silne viažeme k svojim tradíciám. A to nielen k tradíciám ľudovej kultúry, ale aj k tradíciám politickým. Práve preto pokladám jednak za veľmi dôležité, jednak za akúsi zákonitosť, že práve pred štyrmi rokmi, v roku, keď národnosti Maďarska – medzi nimi aj Slováci – prvýkrát v novodobých dejinách mali možnosť v rámci parlamentných volieb zvoliť si svojho hovorcu do parlamentu svojej vlasti, kde bol kedysi poslancom aj čabiansky politik Ondrej Áchim Liker. Odvtedy každý rok začiatkom jari sa tu, pri jeho buste, stretávajú Slováci z Budapešti a z Dolnej zeme, z okolia Békešskej Čaby, aby si uctili pamiat-

ku nášho Ondriša. V roku 2014 teda vznikla nová tradícia.

Úcta ku kultúrnym tradíciám ako prvoradému odkazu predkov nás zaväzuje, aby sme ich pestovali a odovzdávali našim následníkom. Nie príliš rozvetvené politické tradície nás zaväzujú aj k tomu, aby sme popri zastupovaní záujmov svojej komunity pestovali silnú väzbu k svojmu rodisku. Regionálna identita v kruhu Slovákov v Maďarsku je veľmi silná. Je to fakt, ktorý všetci tí, ktorých členovia tohto kolektívu zvolili za svojich zástupcov na miestnej, župnej alebo celoštátnej úrovni, musia rešpektovať. Z existencie silnej regionálnej identity vyplýva, že naša komunita je rôznorodá, kultúrne, nárečovo pestrofarebná. Bolo to vidieť aj na podujatiach, ktoré organizovala Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku v rámci jarného kultúrneho zájazdu počas predvolebnej kampane. Na programy prišlo množstvo ľudí, ktorí sa tam cítili dobre, boli veselí. Takto potvrdili slogan zájazdu „Byť Slovákom je dobre!“

V rámci kultúrneho zájazdu sme mali možnosť aj my, kandidáti parlamentnej listiny Celoštátnej slovenskej samosprávy, predstaviť sa, informovať ľudí o voľbách, o našej motivácii a o našich cieľoch. Nadväzujúc na áchimovskú tradíciu všetci sme pokladali za dôležité, aby sme pri predstavovaní sa spomenuli, odkiaľ, z ktorej Slováckmi obývanej obce pochádzame. Vyzdvihli sme aj to, že inštitúciu slovenského hovorcu vnímame ako

možnosť, cez ktorú my, Slováci, vieme ovplyvniť formovanie právneho zázemia našich samospráv, inštitúcií a organizácií. Hodláme pracovať za to, aby zákony Maďarska odrážali – aj Áchimom spomínanú – národnostnú pestrosť krajiny a vytvárali čoraz lepšie podmienky pre zachovanie tejto pestrosti.

Využívajúc zákonom poskytovanú možnosť Slováci v Maďarsku v blížiacich sa voľbách majú druhýkrát príležitosť zvoliť si parlamentného hovorcu. My, Slováci v Maďarsku, si v zmysle platných predpisov nevieme zvoliť plnoprávneho poslanca do parlamentu, ale inštitúciu národnostného hovorcu hodnotíme ako prínos. Prácu prvého parlamentného hovorcu Slovákov **Jána Fuzika** si vysoko vážime. Preto by sme sa jemu, ako aj parlamentnému Výboru národností v Maďarsku na konci volebného obdobia chceli poďakovať za vykonanú prácu. Úspechy uplynulých štyroch rokov jednak uľahčujú začiatok práce nastávajúcejmu hovorcovi a zároveň vyznačili rámce jeho činnosti v Národnom zhromaždení.

Teraz, na konci predvolebnej kampane, by som rád vyjadril svoju vďaku všetkým tým, ktorí nás poctili svojou prítomnosťou na podujatiach a ktorí nám aj osobne prejavili svoju podporu. Dúfam, že budem schopný aj naďalej pracovať tak, aby som nesklamal nikoho z našej slovenskej komunity.

Ďakujem vám za pozornosť.

Sláva zmŕtvychvstania

Východiskom kázne **vdp. Attilu Kónyu** na marcovej slovenskej svätej omši v *Kostole sv. Jozefa* bol príbeh zo svätého *Evanjelia podľa Jána*. V ňom pred židovskou Veľkou nocou Ježiš vstúpil do *Jeruzalema* a vyhnal z chrámu predavačov, obchodníkov i peňazomencov.

„Mnohí ľudia si pri predstave Ježiša vykreslia jemného človeka so ženskými črtami tváre, s dlhými vlnitými vlasmi a upravenou bradou. Dnešné evanjelium nám ho však predstavuje inak. Veľmi pekne ho v tejto situácii vykreslil *Zeffirelli* vo svojom filme *Ježiš z Nazaretu*. V kritickkej situácii sa zmenil na rozhnevaného výtržníka, ktorý sa preženie nádvorím chrámu, kričí, hrozí, prevracia stoly, stánky a s bičom v ruke vyháňa dobytok, obchodníkov a peňazomencov. Nik sa mu nedovolí postaviť do cesty. Všetci tušia, že koná oprávnené,“ uviedol *A. Kónya*. Ako dodal, „väčšina ľudí sa tešila, že Ježiš týchto vydieračov vyhnal. Na otázku, ako si to dovoľuje, odpovedá: *Zabite ma a ja o tri*

dni vstanem z mŕtvych. Všimli ste si, že Ježiš neargumentuje zázrakmi, ktoré vykonal, ani dobrými skutkami, ktoré urobil, a ani podobenstvami, ktoré vyzozprával tisícovým zástupom. Ježiš argumentuje svojím zmŕtvychvstaním.

Z tejto udalosti plynie pre nás poučenie, že aj v našom živote musí byť viera v zmŕtvychvstanie Ježiša Krista najdôležitejšou a najhlavnejšou skutočnosťou. A hoci teraz, v pôstnej dobe, máme pred očami trpiaceho a poníženého Krista, treba si uvedomiť, že to nie je podstatné v jeho živote. To je iba príprava a podmienka jeho víťazstva nad smrťou. Preto máme jeho utrpenie a usmrtenie vnímať prežiarené slávou jeho zmŕtvychvstania.“

Dôstojný pán zdôraznil, že to má pomôcť aj nám. „Pýtate sa, ako? Kto z nás netrpí? Koľkokrát si poviete: *Keby si ma už Pán Boh radšej zobral k sebe. Veď život sú iba samé choroby, zvady, trápenia... Práve v tomto nám chce Ježiš pomôcť. Chce, aby sme pochopili, že všetky naše trápenia, sta-*

rosti a utrpenia sú iba predohrou nádherného nebeského života. Vo svetle nebeského života sa stane náš život znesiteľnejším a ľahším,“ povedal *vdp. Attila Kónya* a záverom svojej kázne vyzdvihol: „*Ježiš cez toto evanjelium vedie k viere v slávne vzkriesenie, aby táto radostná pravda prežiarila celý náš pozemský život...“*

Na omši ministrovala a zo *Svätého písma* čítala **Beáta Erdeiová**, v liturgii účinkovali s gregoriánskymi piesňami **Gabriela Pémová** a so slovenskou náboženskou piesňou **Elena Bikszádivá**.

Účastníci následného agapé zblahoželi predsedovi *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti*, organizátorovi slovenských sv. omší v hlavnom meste **Kazimírovi Kápolnaimu** k meninám. Pán predseda oznámil, že húževnato pracujú na zabezpečení kantorských služieb. Veríme, že slovenskí katolíci v hlavnom meste už nebudú mať „tiché“ sväté omše.

CSL - EN
Foto: autor

Literárny večer v Slovenskom inštitúte

Po oboch brehoch Dunaja bol názov stretnutia s predstaviteľmi slovenskej poézie a prózy, ktoré sa uskutočnilo 12. apríla v Slovenskom inštitúte. Prítomných, medzi nimi čestného predsedu *Maďarského PEN klubu Zoltána Pappa Sumonyiho*, privítala riaditeľka *SI Ildikó Siposová* a slovo odovzdala bývalému riaditeľovi *SI, literárnemu vedcovi a prekladateľovi Karolovi Wlachovskému*. Od neho sme sa dozvedeli, že v Maďarsku strávil dobrých šesťdesiat rokov, výsledkom čoho vidí maďarsko-slovenské vzťahy inak ako je bežné. O tom, prečo sa preklady zo slovenčiny do maďarčiny rodia rapsodicky povedal, že systém jednotného maďarského národa, preferovaný v súčasnosti, v mnohom ovplyvňuje aj spoločenský život. Zanikli a zanikajú slovanské katedry, zužuje sa zázemie, ktoré môže prijímať slovenskú literatúru v Maďarsku. Ako príklad uviedol skutočnosť, že z 39 titulov preložených do maďarčiny sa predalo okolo 4 000 kusov, čo znamená, že nevedia značne ovplyvniť verejnú mienku. Preto treba privítať každé podujatie, ktoré predstavuje v Maďarsku neznámych slovenských autorov. Po pánovi Wlachovskom sa slova ujal literárny vedec *Csaba Gy. Kiss*, ktorý povedal, že mu je cťou hovoriť na pôde SI o literatúre. Ako uviedol, v dnešnom Maďarsku silnie záujem o vyšehradské krajiny. Súčasná moderná maďarská identita nemôže existovať bez poznania susedov, tak aj literatúry Vyšehradskej štvorky. Podľa literárneho vedca exi-

stujú spoločné miesta pamäti. Na jeho generáciu mal veľký pozitívny vplyv rok 1968 a rovnakým miestom pamäti bol aj 56. rok.

Prítomným sa predstavil prozaik a esejista *Anton Hykisch*, 86-ročný rodák z Banskej Štiavnice, podľa neho virtuálneho hlavného mesta strednej Európy. Po 68. roku pán Hykisch desať rokov nesmel publikovať. Potom sa venoval písaniu historických románov. Prítomným prečítal niekoľko úryvkov z románu *Rozkoše dávnych čias*, do ktorého je vtesnaný jeho životný príbeh.

Po A. Hykischovi nasledovala prozaička, poetka, esejistka, literárna vedkyňa *Mária Bátorová*, ktorá sa priznala, že po maďarsky nevie, ale jej rodičia a manžel dobre ovládajú maďarský jazyk. Našťastie na konferenciách, na ktorých sa zúčastňuje, je dorozumievacím jazykom angličtina, s ktorou nemá problém. Jej dielo doteraz preložili do jedenástich jazykov,

medzi ktorými nefigurovala maďarčina a preto je teraz veľmi šťastná, že dvanástym je práve maďarský jazyk. Ako spisovateľka sa zameriava na biele miesta, na niekdajších disidentov. Pani Bátorová najprv prečítala úryvky z tvorby poetky, prozaičky, esejistky a filozofky *Etely Farkašovej (Očista, Pevný bod, V rannej záhrade)*, ktorá nemohla prísť na toto stretnutie. Etela Farkašová doteraz vydala šesť filozofických prác, v ktorých sa zaoberá teóriou myslenia, jednu zbierku poviedok a desať próz. M. Bátorová sa potom venovala svojej tvorbe. Po roku 1979 vydala 17 prozaických a básnických kníh a román *Stret*. Prítomné publikum oboznámila so svojimi básňami na tému lásky.

Na záver sa predstavil básnik, dramatik a prekladateľ *Milan Richter*. Spolu s prekladmi doteraz vydal 110 kníh. Ako diplomat pôsobil istú dobu v Škandinávii, čo sa odráža na jeho dielach. Na stretnutí v SI prečítal básne zo svojich súkromných dejín: *Ja-kvark odprevádza a Korene vo vzduchu*. Jeho dráma *Krátky nešťastný život Marilyn Monroe* vyšla v anglickom, tureckom a rumunskom jazyku, ale jeho diela sú preložené aj do čínštiny, arabčiny, macedónčiny, či nórciny.

Stretnutie so súčasnými slovenskými spisovateľmi s bohatou a veľmi zaujímavou tvorbou ukončila pani Siposová, ktorá nás pozvala na malé občerstvenie a neviazaný rozhovor so zaujímavými predstaviteľmi slovenskej kultúry.

LF

Český a slovenský filmový karneval

Uprostred februára sa na plátnach dvoch budapeštianskych kín rozvíjali deje filmov slovenských a českých režisérov. V kine *Uránia* prebiehal *Filmový festival krajín V4* pod názvom *Vývolanie*, usporiadaný Ministerstvom zahraničných vecí – Balassiho inštitútom, Českým centrom, Poľským a Slovenským inštitútom. Toto kultúrne podujatie bolo súčasťou osláv založenia Vyšehradskej skupiny, ktorú navrhli lídri Česko-Slovenska, Poľska a Maďarska 15. februára 1991. V kine *Toldi* si zase budapeštianske publikum mohlo v rámci Českého a slovenského filmového karnevalu pozrieť výber z najnovších titulov kinematografie dvoch krajín, ako aj perličky z minulosti. Filmový karneval sa uskutočnil v spolupráci Českého centra a Slovenského inštitútu. Do programu boli okrem iného zaradené filmy *Masaryk*, *Špina*, *Únos*, *Baba z ľadu*, *Milada*, či *Čiara*. Na niektoré filmy sa lístky rýchlo vypredali. Mňa osobne zaujal *Únos*, ktorý na Slovensku zožal rekordnú návštevnosť a u slovenských

divákov mal veľký úspech. Je to film slovenskej režisérky **Mariany Čengel Solčanskej** o únose prezidentovho syna a je to napínavý pohľad do nedávnej minulosti, inšpirovaný skutočnými udalosťami. Je určený hlavne pre slovenského diváka, pre generáciu, ktorá si ešte detailne pamätá udalosti na politickej scéne deväťdesiatych rokov, vďaka čomu chápe množstvo vtipných narážok. No a o čo konkrétne ide? „Na nový rok nájde mladá novinárka Marta v predzáhradke rodičovského domu bratovu odrezanú hlavu zabalenú v igelitovej taške. Strašný nález ju vtiahne do príbehu, v ktorom sa mocou posadnutí predstaviteľia štátu neštítia žiadneho zločinu, aby si upevnili pozíciu neobmedzených vládcov.“

Posledný deň prvého roku mladej slovenskej republiky sa chýli ku koncu. Všetci oslavujú. Kráľ podsvetia Efendi, aj Prezident. Iba Predseda nemá čo oslavovať. Prezident, ktorému on sám vyšliapal chodník k funkcii, odmietne vymenovať jeho šikovného

Chalaniska za ministra. Prezident sa stane nepohodlným. Ako ho prinútiť počúvať, čo chce Predseda? Prezidentovho syna o niekoľko mesiacov neskôr za bieleho dňa organizovaná skupina zmláti a zavečie do zahraničia. Mladý agent Tajnej služby Oskar, gniavený svedomím, sa prizná vyšetrovateľovi, že sa zavečenia zúčastnil na príkaz svojich nadriadených. A mafia si počas únosu podala ruky s Tajnými, ktorým šéfuje Predsedov Chalanisko.

Oskar sa v strachu o svoj život s pomocou kamaráta Roba ukryje a zdánlivo sa po ňom zľahne zem. Robovo auto o niekoľko mesiacov vybuchne a chlapec, jediný kontakt na Oskara, v ňom zhorí zaživa.

Marta sa snaží domôcť spravodlivosti pre seba, pre mŕtveho, pre jeho mamu, pre svojho zavraždeného brata a pre nás všetkých, ktorí sme mlčanlivými svedkami udalostí, na ktoré nikdy nesmieme zabudnúť.“

LF

Z. Hajková a M. Zsolnai v Slovenskom inštitúte Komlóšania hodnotili a plánovali

V predveľkonočnej atmosfére sa koncom marca zišli v Slovenskom inštitúte členovia *Kruhu priateľov Slovenského Komlóša*, aby vyhodnotili činnosť organizácie v roku 2017 a pripravili pracovný plán na aktuálny rok. Na výročné valné zhromaždenie zavítala aj delegácia zo Slovenského Komlóša na čele s viceprimátorom mesta **Róbertom Mótyovszkým** a členom tamojšej slovenskej samosprávy **Františkom Zelmanom**. Po privítaní prítomných predsedníčkou **Alžbetou Hollerovou Račkovou** a schválení programu zasadnutia sa začala pracovná časť rokovania.

V roku 2017 prebiehali podujatia spolku v znamení 70. výročia výmeny obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom. Táto udalosť výrazne ovplyvnila život tohto dolnozemskeho mesta, pretože prispela k rozpadu jeho pôvodnej slovenskej komunity. Po prezentácii *Nepravideľného slovníka komlóšskeho nárečia* z pera **Juraja Sinčoka** v VI. obvode a predstavení výstavy *Tri mesiace lásky* v XVIII. obvode a v Župnej knižnici v Békešskej Čabe nasledovali aktivity venované tomuto výročiu. Na pamiatku akcie spolok zostavil výstavu diel komlóšskych rodákov žijúcich v Budapešti, obrazov **Zuzany Hajkovej** a drevorezií **Michala Zsolnaiho**, ktorú úspešne predstavili na osi Slovenský Komlós – Galanta – Budapešť. Expozícia *Odchody a návraty* mala veľký úspech aj v Galante, kam sa presídlili mnohí Komlóšania

a z okolia ktorej prišli maďarské rodiny do Slovenského Komlóša. Renomovaná komlóšska módna návrhárka **Tünde Hrivnáková** sa rozhodla venovať výročiu módnú kolekciu *Harmony*, zdobenú komlóšskymi a dolnozemskými slovenskými motívami. Kruh Komlóšanov prispel k tomu, aby novú kolekciu predstavili v Komlóši, Galante a Budapešti. Podujatia sa podarilo financovať z členských príspevkov, z dotácií *Verejnosprospešnej nadácie Zväzu Slovákov v Maďarsku* a s pomocou partnerov: obvodných slovenských samospráv, slovenského voleného zboru v Slovenskom Komlóši a tamojších inštitúcií.

V takejto spolupráci pri realizácii svojich programov mieni spolok pokračovať aj v roku 2018. V deň zasadania mal už za sebou jedno podujatie,

a to výstavu obrazov 100-ročného rodáka zo Slovenského Komlóša **Otta Németha** v *Osvetovom stredisku Csili* v XX. obvode. Výstava bola spoločným podujatím *Múzea Mihályja Munkácsyho* v Békešskej Čabe, ktoré obrazy vlastní, a *Slovenskej samosprávy XX. obvodu*. Kruh priateľov Slovenského Komlóša prispel finančnou čiastkou na zarúčenie diel. V roku 2018 plánuje spolok uskutočniť výstavu fotografií komlóšskeho fotografa **Jána Roszkosa** a podujatie venované 90. narodeninám básnika **Juraja Dolnozemskeho**. Medzi plánmi figuruje aj predstavenie výstavy *Tri mesiace lásky* v Srbsku a prezentácia novej publikácie o komlóšskych priezviskách. Referát o minuloročnej činnosti spolku, správu o hospodárení v roku 2017 a tohtoročný plán prítomní jednohlasne schválili. Viceprimátor mesta R. Mótyovszki informoval Komlóšanov o plánovaných investíciách v ich rodisku a pozval ich na Dni mesta, ktoré sa uskutočnia koncom apríla.

Po valnom zhromaždení za prítomnosti početných hostí otvorili výstavu Z. Hajkovej a M. Zsolnaiho. Privítacie slová povedala riaditeľka Slovenského inštitútu **Ildikó Siposová**, ktorá bola hositeľkou podujatia prebiehajúceho v predveľkonočnej atmosfére. K tej prispelo aj tradičné veľkonočné jedlo Komlóšanov, klobása s koláčom, o ktoré účastníci vernisáže prejavili značný záujem.

BR
Foto: J. Roszkos

István Gábor Benedek János Arany – 200

Niekoľko – Miško Škrabák – ma vyviedol na vežu. Na vežu evanjelického kostola v Slovenskom Komlóši.

Pred rodičmi to bolo tajomstvo, pre mňa nebezpečenstvo, ale, prirodzene, aj zážitie zázraku. O rok budem mať jedenaásť, on má o sedem viac, je už dospelý muž. Do výšin viedlo nespočetné množstvo drevených schodov. Svetlo prenikalo do útrob veže cez jedno veľké bočné a dve menšie okná, na stenách sa odrážali torzá čudných tieňov. Unavil som sa, ale vedel som, že tam hore na mňa čaká veľký zážitok. Nuž som šiel, vykročoval. Schodisko končilo v maličkom tesnom priestore pred železnými dverami, ktorý umožňoval ich otvorenie. Za štrbinou medzi dverami a zárubňou bola všelijaká špina, listy, prach naviaty prievanom. Kľúč objemných rozmerov sa otočil v zámke; môj sprievodca odvážne odhalil východ.

Už aj som stál na balkóne! Najprv ma ovanul silný vietor. Potom ma ohúrili jas, horizont a ten výhľad! Obloha sa mi zdala byť oveľa vyššie, ako ju vidieť zdola. Nemal som odvahy pozrieť sa nadol. Na chvíľku som síce zazrel niekoľko stiech, dvorov, ale boli strašne ďaleko, tam dole. Hádám v inom svete... Potom dookola silné zábradlie z kovaného železa. Zábradlie výšky človeka ma súčasne priťahovalo i odpudzovalo; nemal som odvahy dotknúť sa ho.

Miško sa mi kričiac prihovárал: vietor odvieval jeho hlas.

– Potom tam dolu ti to poviem, – povzbudzoval ma. – Len sa pozri tam! – povedal a ukázal do diaľky. – Tam je Salonta (Nagyszalonta). To je už Rumunsko.

Na obzore sa črtal tenký vznášajúci sa pás. Neisto sa chvel vo vzduchu.

O dobrú polhodinu dole na lavičke blízko námestia mi Miško rozprával

o Salonte. O tom, že kedysi chotáre týchto dvoch obcí so sebou hraničili, susedili, ich polia sa dotýkali. Vody na juhu Veľkej uhorskej nížiny sa na roviny menili na močiare. Lesnatý, krikovitý porast popretkávaný trstinou poskytoval úkryt rôznej krotkej i divej zveri.

Medziiným aj vlkom. Nuž práve tomu môžeme ďakovať za krásny dar, mimoriadny poklad, najkrajší epos maďarskej literatúry, veršovaný román Toldi. Presnejšie za piaty spev prvej časti.

O predchádzajúcich udalostiach len toľko, že uhorský kráľ Ľudovít Veľký (1326 - 1382) povolal k sebe veľmoža Györgya Toldiho, ktorý mal veľmi zlé vzťahy so svojim mladším bratom Miklósom. Miklós mal povest' mimoriadne silného muža a potom, ako sa s bratom škaredo pohádal, musel utiecť z rodného domu. Vtedy sa vrhol do trstia, ktoré sa zdalo byť nekonečné.

Na neschodnej ceste za jednou vyvýšeninou k svojmu nešťastiu našliapol na dve malé vlčatá. Rozzúrená vlčica – chrániac svojich potomkov – sa s hrozným revom rozbehla proti nemu a ostré pazúry už-úž chcela zaťat' Miklósovi do tváre.

Nemohla však tak učiniť, pretože mladík sa s hroznou silou postavil na odpor rozzúrenému divému zverovi.

Tak vyvrcholil tento dramatický výjav, ktorý žije v mojom srdci, v mojej duši odvtedy, ako som z komlóšskej veže uvidel hmlistý oblúk Salon-ty, strácajúci sa v nekonečne.

Michal Škrabák, slovenský krajčír, neskôr vysoký vojenský dôstojník, mi ukázal rodisko Maďara Jánosa Aranya, odkiaľ vzišlo to kúzlo, ten nekonečný zázrak majstrovského narábania so slovom na úrovni skutočného umenia.

Miško už poldruha desaťročia nie je medzi nami. Nech si zachováme aspoň spomienku na neho, veď od neho som sa dozvedel komlóšsky doplnok k slávnemu eposu Jánosa Aranya o Miklósovi Toldim.

*Z maďarčiny preložila
Lubomíra Fallerová*

Časopis *Budapeštiansky Slovák* je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste.

Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

Deň poézie - Z tvorby Imricha Fuhla

Imrich Fuhl sa narodil 25. novembra 1961 v Mlynkoch (Pilisszentkereszt). Maturoval na budapeštianskom slovenskom gymnáziu a absolvoval odbor žurnalistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 1983 do roku 2011 pracoval ako redaktor (v rokoch 1991-92, resp. v r. 2002-07 šéfredaktor) týždenníka Ľudové noviny. Osem rokov bol redaktorom prvého internetového portálu Slovákov v Maďarsku luno.hu, ktorý založil r. 2004. Od r. 2011 pôsobí ako zakladateľ, prevádzkovateľ a redaktor nezávislého slovenského portálu oslovma.hu - Slováci v Maďarsku a od r. 2015 pracuje ako kona-

teľ neziskovej verejnoprospešnej s. r. o. SlovakUm. Básne a krátke prózy začal uverejňovať ako gymnazista, a to vo svojom slovenskom materinskom jazyku, aj v maďarčine. Je spoluautorom viacerých antológií a redaktorom mnohých publikácií, doteraz vydal tri samostatné dvojjazyčné zbierky básní. Prekvapujúco novým spôsobom spracúva také tradičné témy, ako napríklad demokracia, národnostné bytie, pravda a láska. Svoje myšlienky, city a pocity o súčasnom zložitom, protirečivom svete - nezastávajú sa ani pred experimentovaním s umeleckými formami - snaží sa sprostredkovať bez pátosu a frázy.

Slová, ktoré bolia

pozrime sa do zrkadla času
privykajme na boľavú stratu
ešte sme a predsa nie sme to my
prečo si nosíme na trh slová
naše slová ktoré nás tak bolia

minulosť plače o pomoc volá
srdce zranené duša je chorá
stráca sa zmysel vykrváca žiaľ
prečo si nosíme na trh slová
naše slová ktoré nás tak bolia

zaslepaním nám ukradli niť
učili nás nevlastný život žiť
ľahostajne nás hltá labyrint
prečo si nosíme na trh slová
naše slová ktoré nás tak bolia

keď nás len ticho spája s predkami
a hluché mlčanie je pred nami
prečo si chceme vlastnú smrť prežiť
prečo si nosíme na trh slová
naše slová ktoré nás tak bolia

nepočuť už tikot
hodiniek prírody
zahlušené hluky
naše hlasy onemené
v hĺbke podstaty
darmo boli časy boli
neboli nás už ani to
že aj teraz sú iné
iní s inými inak
a my sme aj nie sme
tu sem tam stratení
v bezradných snoch
zostávame spať nespiaci
s učičíkaným zajtrajškom
oklamaní a sklamaní
sami sebe neverní
nepomôže ani hromobitie
pod našim Pilíšom
môže sa divo blýskať
hromozvod necitlivosti
je v nás ak sme to ešte my
svoje si vôbec nevnímame
len omamný spánok nás teší

Neprebudíme sa

nanútené klamstvá a nič
iné už ani nechceme
vlastné hniezdo predkov
prepúšťame cudzím vtákom
v tom bláznivom uletení
oni sa nestratia a čo my
naše duše tie už neožijú
nevzlietame už ani v myslí
nemáme nič len tie sny
zastavený tikot zrkadlo
zakryté vyhasnutými túžbami
kráti sa čas strápnuje sa
každý miznúci okamih
slnko možno ešte vyjde
ale v nás zostáva tma
púčiky zakvitnú iným
naša jar už pominula
nespasí svet ani seba
zahryzneme si do jazyka
v dobrovoľnom väzení
umelého spánku
za svojich ani za boha
neprebudíme sa

Ticho so slovami

tak čo si počneme
so slovami
keď sme vraj už všetko
povedali

a čo s tichom
(keď) škoda hovoriť

tak čo s tichom
a čo so slovami
keď (SME) raz a navždy
dokonali

Ukrižovanie

♠	S	L	O	V	Á	K	♠
	M	A				M	A
	G		V			G	
	Y		.			Y	
	A		?			A	
	M	A	G	Y	A	R	
	s	l	o	v	á	k	
	R					R	
	S		V			S	
	Z		.			Z	
	Á		.			Á	
	G		.			G	
	M	A				M	A
	m	a	.			m	a
	g	y	a	r		g	y
♠	s	l	o	v	á	k	♠

Imrich Fuhl
SLOVÁK
V MAĎARSKU
(Slová, ktoré bolia)

Slovenská samospráva Budapešti

Edita Hortiová
predsedníčka

Pavol Beňo
zástupca predsedníčky

Alžbeta Árgyelánová

Eva Fábíánová

Levente Galda

Rozália Papová Polereczká

Ladislav Petro

Sekretárka:

Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:

Akadémia ul. 1, Budapešť 1054

Telefón: 302-5117

E-mailová adresa:

ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová
šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová
jazyková redaktorka

Edita Hortiová
Pavol Beňo
Eva Fábíánová

Výstava šperkov v SI

Spoločne so zástupcom predsedníčky SSB **Pavlom Beňom** sme si 5. apríla pozreli v Slovenskom inštitúte výstavu diel mladých umelcov, študujúcich na Súkromnej strednej umeleckej škole v obci Hodruša-Hámre v Žarnovickom okrese v Banskobystrickom kraji, neďaleko starobylej Banskej Štiavnice. Prvú učňovskú školu tu založili v roku 1902. Dnes je vyučovanie zamerané dvoma hlavnými smermi: umeleckým a umeleckoremeselným. Znakom obidvoch smerov bol vždy talent, umenie a kumšt, charakteristický tak pre učebné, ako aj študijné odbory. Škola sa teda zameriava na formovanie mladých nadaných ľudí, ktorí chcú v budúcnosti tvoriť a pracovať v oblasti kreatívneho priemyslu. Učia sa tu zlatníctvo a strieborníctvo, umelecké zámočníctvo a kováčstvo, plošné a plastické rytie kovov. Študentky zlatníctva a strieborníctva a rôzneho dizajnu na výstave nazvanej *Zlato Slovenska* predstavili nimi navrhnuté a vyrobené šperky. Videli sme veľmi zaujímavé retiazky, náramky, náušnice, prstene a krásne kolekcie. Šperky nám študentky v prvej časti predviedli v elegantných klasických koktejlových šatách. V druhej časti sme videli šperky, ktoré sa hodia na výnimočné uda-

losti. Dievčatá, ktoré by mohli byť aj modelkami, si na túto príležitosť obliekli dlhé, mimoriadne exkluzívne, extravagantné večerné róby. Niektoré navrhli ony samy. Bola medzi nimi aj indická nevesta s bohatými šperkami. Jediný mladý pán predstavil jednak šperky pre mužov, jednak zbrane s rytinami a s výzdobou. Po skončení prehliadky sme si šperky a umelecké výrobky mohli pozrieť aj zblízka, vystavené na stoloch. Po výstave sme si podebatovali pri prestretom stole. K rozhovoru sa k nám pridala aj riaditeľka SI **Ildikó Siposová**. K šperkom sme sa vrátili viackrát a kochali sme sa v nich. Viaceré z nich by som veru s radosťou prijala.

Edita Hortiová

Zakopané slovenskými očami

Tou najkrajšou snehovou pokrývkou vívalo začiatkom februára Zakopané účastníkov tradičného týždňového pobytu v Poľsku, na ktorom sa na pozvanie Poľskej samosprávy XVIII. obvodu v tomto roku zúčastnili nielen viacerí členovia Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena, ale aj naša rodina, zastupujúca Slovenskú samosprávu XIII. obvodu. Malá, ale súdržná slovenská skupina sa teda pridala k poľskej a spoločne sme sa vydali na cestu do mesta Zakopané, aby sme zažili krásny týždeň.

Musím poznamenať, že mojím úmyslom bolo nielen to, aby sa moji synovia naučili (v prípade mladšieho), alebo sa zdokonalili v lyžovaní, ale aj to, aby si uvedomili krásu a užitočnosť znalosti slovenčiny, vďaka ktorej porozumejú aj druhému slovanskému jazyku. Zistili to hneď na druhý deň, keď ešte dobre nepoznali našich spolucestujúcich a v Bialke Tatranskej sa náhodou dali do reči s jednou poľskou rodinou. A čuduj sa svete! Porozumeli si.

Bialka Tatranská bola naším každodenným cieľom, veď ponuka tamjšieho lyžiarskeho centra je naozaj bohatá. Hoci v Poľsku práve vtedy boli prázdniny a v stredisku sa to len tak hemžilo lyžiarmi, naši tiež mali možnosť zašportovať si na 21 zjazdovkách, pričom prevažujú modré, teda pre príležitostných lyžiarov. V našej skupine boli aj dvaja tréneri a tak sa môj mladší syn naučil za dva dni lyžovať, kým starší sa pridala k Ozvenárom. Oni trénera nepotrebovali, veď neboli prvý raz v tomto lyžiarskom stredisku. Neboli bezradní ani vtedy, keď syn vypadol z lanovky. Nadnes je to už iba humorná spomienka, ale vtedy som nebola najveselšia, verte mi!

Po lyžovačke nás čakal na ubytovni chutný obed, takže sme mohli spoznať tradičnú poľskú kuchyňu. Večery patrili voľnému programu. Kým deti sa zahĺbili do svojich digitálnych hračiek, alebo hrali stolný tenis, my dospelí sme tiež neleňovali. Z hĺbky kufrov sa dostali na stôl karty a hralo

sa do neskorého večera. Nie však príliš dlho, aby sme na druhý deň stihli ešte ráno vstať a aby športovci neboli veľmi unavení.

My, ktorí sme nelyžovali, sme poskytovali našim lyžiarom morálnu podporu povzbudivým slovom a neraz aj fyzickú posilu vo forme domácej pálenky či papriky.

Týždeň ubehol, ani sme sa nenazdali a pritom sme iba jeden deň neboli v lyžiarskom stredisku. Tradičná návšteva trhu v Novom Targu priniesla do našej rodiny šamlík a plno chutných poľských cukroví. Lanovkou sme vyšli na Gubalovku nad Zakopaným, kde sme sa chceli kochať vo výhľade, čo nám však prekazila hmla. Ale prechádzka nám dobre padla. Podobne dobre sme sa cítili aj na saniach ťahaných koňmi a výborne nám chutila vlastnoručne upečená klobása.

Toľko sumár nášho týždňového zájazdu, na pokračovanie ktorého sa už teraz tešíme.

Eva Fábíánová
Foto: autorka

Oslavy Ondreja Áchima L. fotoobjektívom

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme Slovenskej samospráve III. obvodu Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ludových novín a webovej stránky www.luno.hu.

Elfeledett templom egy bérház udvarán

Templomból rengeteg van Magyarországon, elhagyott, üres templomból is van jó pár. De olyan, több mint 50 éve nem működő templom alighanem csak egy van, amit körbeépítettek egy bérházzal. A Budapest belvárosában álló 19. századi, impozáns evangélikus templom ilyen. Ráadásul nem is akármilyen története van: itt kötött másodszer is házasságot egyetlen feleségével 1882 Mikszáth Kálmán, és itt keresztelték meg bő 70 évvel később Závada Pált.

A Rákóczi útról nem is látszik a templom, de 57-es számú ház kapuján belépve elénk tárul a lepusztult állapotban is gyönyörű, neoromán épület, melyet a 19. században egyre gyarapodó szlovák evangélikus gyülekezet építtetett magának. 1867-re

készült el az akkor még Kerepesi úton, szomszédságában a korábban épült paplakkal és iskolával. Az ezer ember befogadására alkalmas templom és az iskola a budapesti szlovák közösség egyik kulturális központja lett, akkoriban a Józsefvárosban élt a legtöbb szlovák ajkú lakos.

Az egyházközség idővel elszegényedett, így előbb egy bazársort, majd később a mai Rákóczi út 57. szám alatt álló, Luther-házként ismert bérházat építtették a templom köré, hogy a lakások kiadásából fedezzék intézményeik fenntartását. Ezzel az épület eltűnt az utcaképről, de a megcsappant számú budapesti szlovák kisebbség templomba járó tagjai egészen a 20. század második feléig használták a templomot.

Az épületet a gyülekezet 1965-ben eladta az államnak, és a templom előbb különböző állami szervezetek székelyeként szolgált – itt működött a Vízügyi Tudományos Kutató Intézet, majd a Kohó- és Gépipari Minisztérium. A rendszerváltás után a „Tudomány és technika háza” volt, majd kaszinó, játszóház, sőt harcművészeti központ is üzemelt a műemlék falak között. A templomot később háromszintessé tagolták, és irodákat alakítottak ki benne, a szlovák evangélikus közösség pedig a szomszéd bérházban rendezte be kápolnáját, ahol minden istentisztelet előtt lejtásszák magnóról a régi templom harangjai zúgását.

L.T.

2017.június 17.

VASÁRNAP/MOZAIK V_H 31

A Rákoskeresztúriak idén is egészséget merítettek Ecseren

Budapest Főváros, XVII. kerületi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzata, a Keresztúri Szlovák Asszonykórus és a Keresztúr Tánccsoport lelkes tagjai Nagypénteken ellátogattak Ecserre az ottani „szerelem patakhoz”. Zarándoklatuk oka egy a mai napig fennmaradt szokás, melyet a település főutcáján csordogáló kis patakhoz fűződő hiedelmek tartanak életben.

A néphagyomány szerint, aki Nagypénteken megmosdik a patakban, egész évben egészséges és szép lesz – tudatta az egybegyűttekkel Aszódi Csaba András, az Ecseri Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat elnöke. Ezért az ecseriek minden évben kimentek a patakhoz mosakod-

ni, hogy annak varázslatos erejében részesülhessenek. Az ünnepi alkalomra zöld ágakkal és színes tojásokkal díszítik fel a patakon árvezető ki-gyaloghidat.

A hideg idő ellenére a Nagytarcsáról, Maglódról, Keresztúrról, Cinkotáról és Tárnokról összegyűlt népes vendégsereg az üdvöző beszédet követően meghallgathatta a Sváty kríž kezdetű régi helyi szlovák éneket, a keresztúriak előadásában pedig a Vykvitla ruža című máriás dalt.

Az énekek elhangzása után a helyiek és a vendégek egyaránt megmosakodtak a patak friss vizében. A hagyomány szerint először a fiatalok, a gyerekek és a hajadonok, utánuk pedig az

asszonyok merítettek a patak vizéből, hogy egészséget és szépséget nyerjenek az év hátralévő részére. Végül néhány legény és meglelt férfi is vállalkozott a szertartásos mosakodásra.

Gondolva az idősebbekre és betegekre, akik nem vehettek részt ezen a hagyományápoló zarándoklaton, az ecseri férfiak egy mosdótálnyi vizet merítettek a patakból, hogy a távollévők is lehetőséget kapjanak a megszépülésre és egészségük ápolására.

A program befejezéseként az Ecseri Tájháznál finom kalács és meleg italok várták a megszépült vendégeket, akik a kellemes meleg szobában beszélgetve mulathatták az időt.

PPR

Németh Ottó 100 éves - Németh Ottó életműkiállítása Budapesten

A Munkácsy Mihály Múzeum 2018. március 14-én nyitotta meg Németh Ottó életműkiállítását a pesterzsébeti Csili Művelődési Központban. Az Országos Szlovák Önkormányzat, a Pesterzsébeti Szlovák Önkormányzat és a Tótkomlós Slovenský Komlós Barátainak Köre által támogatott bemutató április 3-ig várta a látogatókat.

Németh Ottó kiállításmegnyitóján **Várhalmi András**, a Csili Művelődési Központ igazgatója, **Juhász Lajosné**, Pesterzsébet alpolgármestere, **Hollerné Racskó Erzsébet**, az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke és **Gulácsiné Fabulya Hilda**, a Pesterzsébeti Szlovák Önkormányzatának elnöke köszöntötte a megjelenteket. A tárlatot **Gyarmati Gabriella** művészettörténész, a kiállítás kurátora nyitotta meg ezekkel a szavakkal:

„Németh Ottó László festő az első világháború lezárásának évében, 1918-ban született a magyarországi szlovákok egyik bázistelepülésén, a Békés megyei Tótkomlóson. Édesapja pékmesterként saját üzletében dolgozott. A család nehéz anyagi helyzete miatt iskoláztatása megszakításokkal folyt; a négy polgári osztály elvégzése után a kereskedelmi középiskolában 1939-ben szerzett bizonyítványt. Több mint ötven esztendeje Pesterzsébet lakója, de Németh Ottót számon tartják mint a tótkomlóson születettek legidősebbjét.

Művészi pályája hét évtizeden át ível. Tizenhét esztendő korában kezdte magát autodidakta módon képezni. Az 1940-es években egy pályáját megalapozni képes budapesti rajzsakkört látogatott. Az iparművészeti iskola esti rajzkörének két, egymást követő tanfolyamán készültek a kiállítás jelentékeny egységét képező tanulmányrajzok élő és gipsz modellek után. E legkorábbi munkáktól indulva idézzük fel Németh Ottó alkotói útját.

Az alkotó sokoldalúságának kérdésköréhez tartozik, hogy Németh

Ottó szakmai elszigeteltsége révén kénytelen volt saját értékrendet felállítani, amelyhez kellő szigorúsággal szisztematikusan ragaszkodott évtizedeken keresztül, minden műnemben és műfajban. Külső reflexiókról kényszerűen lemondva alakított értékrendje nem egyezik a hosszú alkotói pálya során egymást váltó kánonokkal, sem egy szélesebb perspektívából körvonalazható értékrenddel. Művein keresztül nem vállalt sem társadalmi párbeszédet, sem elköteleződést. Mintha önmagának festett volna évtizedről évtizedre, majd egy hosszan érlelt döntés meghozatala után közgyűjtésnyi gondozásba ajánlotta teljes életművét.

Az aktuális irányzatokon és divatokon nagyvonalúan átlépő festő életműve a képzőművészet alapvető műfajaiból építkezik, de döntő többségében látképeket tartalmaz. A Csili Művelődési Központ kiállításán külön csoportot alkotnak a tussal, golyóstollal vagy filctollal készült monokróm látképek és az akvarellal készült színes, finom kidolgozású táj- és épületábrázolások. Németh Ottó a szemet kényeztető természeti szép megragadásának feladatát tűzte maga elé, majd nem csak művészetét, hanem életmódját is ehhez igazította. Évtizedről évtizedre járta Európa és Magyar-

ország legszebbnek tartott helyeit, ahova tollak és akvarellkészlet nélkül sohasem indult el. A látvány – a kiállítás két kubisztikus jellegű festményén kívül – Németh Ottónál mindig valós; amit ábrázol, az a reális tér, a reális idő, reális helyzet és körülmény. A valóságon túli, a cselekvés, az esemény, a mozgás mintha nem ragadta volna meg a fantáziáját. A látvány csendes nyugalma foglalkoztatta.

A kiállított kollekció több portrét és egy kubisztikus felfogást tükröző önarcképet is magában foglal. Az élő modellek után készült arcképek megalkotása során számára elsődlegesen fontos volt a modell és a festmény feltétlen hasonlósága. A kevésbé lényeges részletek felett sem siklott el, mintha minden fényfoltot, árnyékot, domború és homorú formát precízen, leltárszerűen sorra akart volna venni. A valóságos látványnál is pontosabb képet kívánt megörökíteni, akkurátus aprólékossággal. Az élethűségre, a valóság-hűségre, a testi hasonlóság megragadása való feltétlen törekvés vezette a kezét.

Az alkotó kísérletező kedvét a kiállításban egy színezett linóleum-metszet és papírmetszetek illusztrálják, de szívesen készített hímzett és festett kerámia képeket is. Minden technika érdekelte, minden anyag felhasználásának foglalkoztatta a lehetősége. Minden időt kihasználta egy-egy újabb ötlet kidolgozására, megvalósítására.

Németh Ottó műveit – nagyvonalú adományának köszönhetően – a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum őrzi. A több mint háromszáz alkotást magában foglaló műcsoportból készült válogatás Csili Művelődési Központban történő bemutatását az Országos Szlovák Önkormányzat, a Pesterzsébeti Szlovák Önkormányzata, a Tótkomlós Slovenský Komlós Barátainak Köre, a Csili Művelődési Központ és a Munkácsy Mihály Múzeum támogatta.”

Gyarmati Gabriella